

YARGI BÖLÜMÜ :**DANIŞTAY KARARI**

Esas No : 1987/5

Karar No : 1988/2

ÖZÜ : Bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan Vergi Mahkemelerinin çalışmaya ara verme süresi içerisinde hiçbir şekilde karar veremeyecekleri hakkında.

İÇTİHADLARI BİRLEŞTİRME KURULU KARARI

Bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan Vergi Mahkemelerinin çalışmaya ara verme süresi içerisinde ellerinde mevcut davaların esasları hakkında karar verebileceklerine ilişkin Danıştay Üçüncü Dairesinin 25/5/1984 gün ve E : 1983 - 4845, K : 1984 - 1861 sayılı, Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun 2/5/1986 gün ve E : 1986 - 4, K : 1986 - 7 sayılı kararı ile aksi yöndeki Danıştay Üçüncü Dairesinin 30/5/1985 gün ve E : 1985 - 56, K : 1985 - 1802 sayılı, 25/6/1986 gün ve E : 1986 - 2008, K : 1986 - 1590 sayılı, 25/6/1986 gün ve E : 1986 - 2009, K : 1986 - 1591 sayılı, 17/8/1986 gün ve E : 1986 - 385, K : 1986 - 1670 sayılı, Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun 23/9/1986 gün ve E : 1986 - 435, K : 1986 - 1735 sayılı kararları arasında görülen aykırılığın içtihatların birleştirilmesi yoluyla giderilmesinin Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun 1987 - 10 esas sayılı dosyasında verdiği 20/3/1987 günlü kararla istenilmesi üzerine isteme konu olan kararlar ile ilgili mevzuat incelendikten ve raportör üyenin açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüldü:

İLGİLİ KARARLAR :

A) - 1 — Danıştay Üçüncü Dairesinin 25/5/1984 gün ve E : 1983 - 4845, K : 1984 - 1861 sayılı kararında, mükellef adına salınan emlak alım vergisi ile kesilen ağır kusur cezasını zamanaşımı sebebiyle terkin eden 23/8/1983 tarihli Tekirdağ Vergi Mahkemesi kararı çalışmaya ara verme süresi içinde verilmiş olmasına karşın, bu sebeple bozulmayıp, Vergi Dairesi Müdürlüğünün savunmasında duruşma istemi olduğu halde duruşma yapılmadan karar verildiği gerekçesiyle bozulmakla, çalışmaya ara verme süresi içinde anılan Mahkemelerin davalara esas hakkında karar verebilecekleri kabul edilmiş bulunmaktadır.

2 — Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun 2/5/1986 gün ve E : 1986 - 4, K : 1986 - 7 sayılı kararında; ısrar kararı nedeniyle incelenen Vergi Mahkemesi kararı, Hâkimler ve Savcılar Kanununun 55 inci maddesinin son fıkrasında, yıllık ara vermeden yararlanma koşul ve yöntemlerinin Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca saptanacağı belirtilmiş ve anılan Kurulca da 6/6/1983 günlü ve 8 sayılı ilke kararının II-İdari Yargı başlıklı bölümünün "Yıllık ara vermeden yararlanamayacaklar" başlıklı B bölümünün 5 inci maddesinde "Bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan Vergi Mahkemeleri başkan ve üyelerinin yıllık ara vermeden yararlanamayacakları kabul edilmiş olup; söz konusu ilke kararının yoklukla matlûl olduğu sabit olmadıkça uyulması gerekli bir düzenleme olduğu, yıllık ara vermeden yararlanmayan mahkemelerin normal görevlerine devamları gerekçeyle çalışmalarını engelleyen herhangi bir hüküm de bulunmadığı, gerek duruşma sırasında gerekse temyiz safhasında, bu süre içinde dosyaların esastan incelenemeyeceği yolunda bir husus ve iddia da ileri sürülmediğine göre mahkemelerin ara verme süresi içerisinde ellerinde mevcut davaların esasını inceliyerek karar vermiş bulunmalarının 2577 sayılı Kanunun 49 uncu maddesi uyarınca bozma sebebi olarak kabul edilemeyeceği gerekçesiyle usul ve Kanuna uygun bulunarak, maddi uyumsuzluğun çözülmüne ilişkin karar verilmesi için dava dosyası temyiz incelemesiyle görevli Danıştay Üçüncü Dairesine gönderilmiştir.

B) - 1 — Danıştay Üçüncü Dairesinin 30/5/1985 gün ve E : 1985 - 56, K : 1985 - 1802 sayılı, 25/6/1986 gün ve E : 1986 - 2008, K : 1986 - 1590 sayılı, 25/6/1986 gün ve E : 1986 - 2009, K : 1986 - 1591 sayılı, 17/9/1986 gün ve E : 1986 - 385, K : 1986 - 1670 sayılı, 23/9/1986 gün ve E : 1986 - 435, K : 1986 - 1735 sayılı kararlarında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 61 inci maddesinde Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin her yıl Temmuz ayının yirmisinden, Eylül ayının altısına kadar çalışmaya ara verecekleri belirtilmiş olup, bu süre içinde ancak, teşekkülü aynı maddenin ikinci bendinde yazılı olduğu biçimde kurulacak nöbetçi mahkemelerce ve 62 nci maddede yazılı işlerin görülebileceği, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 55 inci maddesine dayanan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ilke kararının bu yasal kuralı bertaraf edici değil hâkim ve savcılarının özlük işlerinden olan yıllık izinlerini düzenliyen bir karar olduğu ve idari yargı manzumesine dahil mahkemelerin 2577 sayılı Kanunun 61 inci maddesinde yazılı usul kuralına uymadan karar vermiş olmalarının aynı Kanunun 49 uncu maddesine göre bozma sebebi teşkil ettiği gerekçesiyle, çalışmaya ara verme süresi içinde esas hakkında karar vermiş olan Vergi Mahkemeleri kararları bozulmuş bulunmaktadır.

2 — Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu 20/3/1987 gün ve E : 1987 - 10, K : 1987 - 11 sayılı kararında, aynı doğrultudaki gerekçelerle ısrar kararı nedeniyle yaptığı temyiz incelemesi sonucunda Vergi Mahkemesinin ısrar kararını bozmuş bulunmaktadır.

DANIŞTAY BAŞSAVCISININ KONUYA İLİŞKİN DÜŞÜNCESİ :

Bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan vergi mahkemelerinin adli tatil süresi içerisinde davaların esasını inceleyerek karar verip veremeyecekleri konusunda gerek Danıştay Üçüncü Dairesinden, gerekse Vergi Dava Daireleri Genel Kurulundan birbirine uymayan aykırı kararlar çıkmış olduğundan bahisle içtihadın birleştirilmesi istemine dair Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu kararı üzerine, teşkil olunan dosya Başsavcılığımıza tevdi edilmekle, konu ve sorun 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesi uyarınca tarafımdan incelendi.

Olay sonuç olarak, Bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan Vergi Mahkemelerinin adli tatil süresi içerisinde davaların esas hakkında karar verip veremeyecekleri konusuna müncer olmaktadır.

Uygulama alanında idari yargı ihtilâflarının doğmasına ve bunun sonucu olarakta birbirine uymayan idari yargı kararlarının çıkmasına amil olan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 61 inci maddesinin I nolu bendinde “Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemeleri her yıl Temmuz ayının yirmisinden Eylül ayının altısına kadar çalışmaya ara verirler” denilmek suretiyle gayet açık olarak çalışmaya ara verme konusunda kesin ve ana kural konulmuş ve ana kural bu olmakla beraber, kuralın istisnası hangi işlere bakılabileceği hususunda 62 nci maddede mahkemelerin teşekkül tarzı ve görevleri tatad olunmak suretiyle nöbetçi mahkemeler olarak gösterilmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 55 inci maddesi yıllık ara vermeden yararlanma koşul ve yöntemlerini saptama yetkisini Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna vermiş ve kurulun bu maddeye dayanarak vermiş olduğu ilke kararında da herne-kadar “Bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan İdare ve Vergi Mahkemeleri başkan ve üyeleri yıllık ara vermeden yararlanamazlar.” denilmiş ise de, bu düzenleme sadece Vergi Mahkemesi başkan ve üyelerine hitap etmekte, onların özlük haklarından sayılan izin konusuna taallük etmektedir. Nitekim 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun bu Kanunun amacını belirleyen I ve kapsamını belirleyen 2 nci maddeleri gözönüne alınarak, konu Kanunun genel kuruluş ve sistematığı içinde bir bütün olarak incelenmesi halinde görülürki bu Kanun tamamen adli ve idari yargı hâkim ve savcılarının özlük işlerini düzenlemekte ve sadece bu kişilere hitap etmektedir.

Böyle olunca ilke kararı ile münhasıran maddede sözü geçen hâkimlerin izin haklarına müteallik bir düzenleme getirilmiş olduğundan, İdari Yargılama Usulü Kanununun çalışmaya ara verme kuralının bertaraf edildiği anlamı çıkarılamaz.

Aksi halin kabulü Yüksek Hâkimler ve Savcılar Kurulunun Devlete ait kuvvetlerden biri olan yargı kuvvetinin faaliyetlerini düzenleyen bir hukuk dalı olan İdari Yargılama Usulü Kanununun koyması gerekli olup esasen koyduğu çalışmaya ara verme ile ilgili bir kaide ve müessesenin yüksek kurul kararı ile bertaraf edilebileceği sonucunu tevhit ederki böyle bir hal Kanunun gerek lâfzı ve gerekse amacı ile telif edilemez.

Bu sebeplerle bu kurulların 20 Temmuz - 6 Eylül arasında kalan çalışmaya ara verme döneminde hiçbir şekilde karar verebilmeleri söz konusu olamayacağından içtiha din Danıştay Üçüncü Dairesinin istikrar kazanmış ve bu kararları tekrar ve teyit eden Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun 20/3/1987 gün ve Esas : 1987 - 10, Karar : 1987 - 11 sayılı kararı doğrultusunda birleştirilmesinin uygun olacağı kanısında olduğumu saygı ile arz ederim." yolundadır.

İNCELEME :

Bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan vergi mahkemelerinin çalışmaya ara verme süresi içinde davaların esasını inceleyerek karar verip veremeyecekleri hakkında Danıştay Üçüncü Dairesinin kararları ile Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun kararları arasında 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesinde öngörülen şekilde aykırılık bulunduğu ve içtiha dların birleştirilmesi gerektiğine 11/2/1988 günlü toplantıda oybirliğiyle karar verildikten sonra işin esasının incelenmesine geçildi:

"Çalışmaya ara verme" hâkimlerin izinlerini topluca kullandıkları bir devre olarak kabul edilmekte olup, gerek adli yargı, gerekse idari yargı manzumesi içinde Usul Kanunlarıyla bu konuda düzenlemeler yapılmış ve bu dönemde kurulacak nöbetçi mahkemelerle bu mahkemelerin görecekleri işler belirtilmiş bulunmaktadır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 61 inci maddesinde bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin her yıl Temmuz ayının yirmisinden Eylül ayının altısına kadar çalışmaya ara verecekleri, bu süre içinde bölge idare mahkemesi başkanının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bölge idare mahkemesi merkezinde İdare ve Vergi Mahkemesi başkanı ve üyeleri arasından görevlendirilecek üç hâkimin katıldığı bir nöbetçi mahkeme kurulacağı öngörülmüş, 62 nci maddede ise, nöbetçi mahkemelerin görevleri;

a) Yürütmenin durdurulması ve delillerin tesbitine dair işler,

b) Kanunen belli süre içinde karara bağlanması gereken işler olarak tahdidi biçimde sayılmakla, nöbetçi mahkemelerin de çalışmaya ara verme döneminde sayılmış olan bu işler dışındaki işlere bakamayacakları belirtilmiştir.

Böylece Yasakoyucu 61 nci maddede koyduğu ve mahkemelerin görevlerini zaman bakımından sınırlandıran (çalışmaya ara verileceği) yolundaki kurala 62 nci maddede, nöbetçi mahkemelere çalışmaya ara verme döneminde hem idare mahkemelerinin, hem de vergi mahkemelerinin görevlerini kapsayan bazı işler vererek istisna koymuş bulunmaktadır.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun "Bölge Merkezi dışında tek kurul halinde çalışan vergi mahkemeleri başkanı ve üyelerinin çalışmaya ara vermeden yararlanamayacaklarına" ilişkin 6/6/1983 gün ve 8 sayılı ilke kararının anılan mahkemelerin bu dönem içinde görevlerine devam edecekleri konusunda herhangi bir düzenleme getirdiğini kabul etmek mümkün değildir.

Söz konusu ilke kararı, Hâkimler ve Savcılar Kanununun çalışma saatleri ve izinleri düzenliyen dördüncü kısmında yer alan 55 inci maddesine dayanılarak verilmiştir. Anılan madde yıllık ara vermeden yararlanma koşul ve yöntemlerini saptama görevini Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna bırakmıştır.

Anayasal bir kuruluş olan bu kurulun 2461 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde sayılan görevleri arasında Yargıtay ve Danıştay üyeleri hariç olmak üzere adli ve idari yargı hâkim ve savcılarının özlük işlerini, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik, savcılık teminatı esaslarına göre düzenlemek görevi de bulunmaktadır. Yasa amaç ve kapsam yönünden incelendiğinde, yüksek kurulun sadece hangi hâkim ve savcının çalışmaya ara verme döneminde nöbetçi kalacağını veya çalışmaya ara vermeden yararlanacağını belirleme yetkisi olduğu sonucuna varılmaktadır.

Esasen ilke kararı bütünüyle incelendiğinde çalışmaya ara verme süresi içinde bölge merkezinde veya bölge merkezi dışında nöbetçi kalacak mahkemelerin teşekkül tarzları ile yıllık ara vermeden yararlanamayacak olan hâkimlerin tesbitinde uyulması gereken kuralların belirlenmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Kaldı ki ilke kararıyla başkan ve üyeleri yıllık ara vermeden yararlanamayacakları kabul edilmiş bulunan bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan vergi mahkemelerinin bu süre içinde görevlerine devam etmeleri gerektiği yolunda bir uygulamaya yer verildiği takdirde, bu durum, bazı mahkemelerin yargı çevresinde bulunan kişilerin açtıkları davaların çalışmaya ara verme döneminde incelenip karara bağlanmasını mümkün kılacak, diğer yargı çevresinde kalan mahkemelerde dava açmış kişilerin davalarının ise karara bağlanamaması (kurulacak nöbetçi mahkemelerde sadece 2577 sayılı Yasada öngörülen işler karara bağlanacağından) gibi birbirine zıt uygulamaların ortaya çıkmasına ve kişilerin yargı hizmetlerinden yararlanmalarında eşitsizliğe neden olacaktır.

Öte yandan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun kapsamını belirten 1 inci maddesi, Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin görevine giren uyuşmazlıkların çözümünün bu Kanunda gösterilen usullere tabi olduğunu belirterek, söz konusu yargı yerlerinin idari yargı fonksiyonunu yerine getirirken anılan Kanundaki usul hükümleriyle bağlı oldukları kuralını açık bir biçimde ortaya koymuştur.

Yasanın bu hükmü karşısında, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ilke kararının, anılan Kanunun 61 inci maddesiyle kabul edilen "çalışmaya ara verme" kuralını bertaraf eden bir düzenleme değil, hâkim ve savcılarının özlük işleri ile ilgili bir düzenleme olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

SONUÇ :

İctihadın, bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan vergi mahkemelerinin de 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasında kabul edilmiş bulunan "Her yıl Temmuz ayının yirmisinden Eylül ayının altısına kadar çalışmaya ara verileceği" yolundaki kurala uygun olarak bu süre içinde çalışmaya ara vermeleri gerektiği ve ellerinde mevcut hiçbir işe bakamayacakları yolunda birleştirilmesine 11/2/1988 günlü birinci toplantıda Kurul üye tamsayısının salt çoğunluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU

X — 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 61 inci maddesinde, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinin her yıl Temmuz ayının yirmisinden Eylül ayının altısına kadar çalışmaya ara vermeleri, bu süre içinde her bölge idare mahkemesi merkezinde aynı Kanunun 62 nci maddesinde sayılan işleri görmek üzere bir nöbetçi mahkeme kurulması öngörülmüş, sonradan yürürlüğe giren 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 55 inci maddesinde de, çalışmaya ara vermeden yararlanma koşul ve yöntemlerinin Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca saptanacağı belirtilmiştir.

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu 2802 sayılı Kanunun sözü edilen maddesine dayanarak aldığı 6/6/1983 gün ve 8 sayılı ilke kararında, "Bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan idare ve vergi mahkemeleri başkan ve üyelerinin yıllık ara vermeden yararlanamayacaklarını" kararlaştırmıştır.

Yargı denetimi dışında ve mahkemeleri idari yönden bağlayıcı nitelikte olan bu ilke kararının zorunlu sonucu olarak bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan vergi mahkemeleri 20 Temmuz-6 Eylül tarihleri arasında da görevlerini sürdürmektedirler.

İçtihadın birleştirilmesine konu Danıştay Kararları sözü edilen mahkemelerin çalışmaya ara verme döneminde karar vermiş olmalarının bir bozma nedeni sayılıp sayılamayacağına ilişkin bulunduğundan, çalışmaya ara vermenin amaç ve niteliğine kısaca değinmek sağlıklı bir sonuca ulaşmak yönünden yararlı olacaktır.

Bilindiği gibi 1926 yılında Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun 175 inci maddesi ile kabul edilen "çalışmaya ara verme" ya da yaygın deyimi ile "Adli Tatil" özellikle kırsal kesimde çalışanları mahkemelerdeki işlerinden ötürü hasat mevsiminde iş ve güçlerinden alıkoymamayı amaçlamıştır. Ancak o tarihten bu yana ülkenin ekonomik, sosyal ve sanayi kalkınmasında ve özellikle ulaşım imkanlarında meydana gelen büyük değişiklik ve gelişmeler nedeniyle günümüzde adli tatilin vatandaşlar yönünden zorunlu ve yararlı bir uygulama niteliği kalmamış, bu müessese sadece hakimlerin topluca izin kullanmaları yöntemine dönüşmüştür. Bu bakımdan kimi hukukçular ve barolar davaların gecikmesine neden olduğunu ileri sürerek, adli tatil'in kaldırılması gerektiği yolunda görüşler belirtmektedirler.

Bilindiği gibi usul hükümleri, hukuki gerçeğin çabuk ve sağlıklı biçimde saptanmasına yarayan ve bu niteliğinden ötürü davanın tarafları için güvence teşkil eden kurallar topluluğudur. Konu bu yönü ile alındığında görülecektir ki, idari yargıda çalışmaya ara verme 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 61 inci maddesiyle düzenlenmiş olmakla birlikte, bu müessesenin temelde tarafların hukukuna doğrudan bir etkisi yoktur. Başka bir anlamla, çalışmaya ara verilip verilmemiş olması itiraz olunan kararı şu ya da bu yönde etkilemez.

Ayrıca adli yargıda, yargılama usulünün farklı özellikleri ve adli tatil'in amacına uygun olarak Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununun 176 ncı maddesinde, çalışmaya ara vermede görülebilecek davalar ve işler sınırlı biçimde sayılmış olmasına karşın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununda böyle bir sınırlama getirilmemiştir.

Belirtilen nedenlerle anılan Kanunun 61 inci maddesinin 1 inci fıkrası hükmünü mutlak bir iş görme yasağı biçiminde yorumlamak imkânı yoktur.

Mahkemelerin tek ve asli görevi önlerine getirilen işleri hukuki bir çözüme ulaştırmak olduğuna göre, çalışmaya ara verme döneminde de ilke kararı uyarınca görevini sürdürmek zorunda olan bölge merkezi dışında tek kurul halindeki bir vergi mahkemesinin, bu dönemde, hukuken tekemmül etmiş olan dava dosyalarını karara bağlamasını görevde bulunmasının doğal sonucu olarak kabul etmek gerekir. Bunun, tarafların hukukunu etkileyici, dolayısı ile verilmiş kararı sakatlayan herhangi bir yönü bulunmamaktadır.

Hukuk herşeyden önce mantığa dayanır ve genelde her hukuk kuralı kendi sistematigi içinde bir faydayı amaçlar. Bu bakımdan, bir mahkemenin görevde bulunmasına karşın hiç bir iş göremeyeceği yolundaki yorum hem yargının temel amacı ile çelişir, hem de Anayasanın 141 inci maddesindeki "davaların az giderle ve mümkün olan süratle görülmesi" ilkesine ters düşer.

Açıklanan nedenlerle, çalışmaya ara vermeden yararlanmayan mahkemelerin bu dönemde karar vermiş olmaları bir bozma nedeni sayılamayacağından içtihadın, Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun 2/5/1986 gün ve E : 1986 - 4, K : 1986 - 7 sayılı kararı yönünde birleştirilmesi gerektiği görüşü ile karara karşıyız.

AZLIK OYU

XX — 2575 sayılı Danıştay Kanununun 39 uncu maddesinde, İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun, dava dairelerinin veya dava daireleri genel kurullarının verdikleri kararlar arasında aykırılık veya uyumsuzluk görüldüğü takdirde, işi inceleyeceği ve lüzum görürse, "İçtihadın birleştirilmesi" hakkında karar vereceği belirtilmiştir. Madde metninden açıkça anlaşıldığı üzere, Kurulun aralarında aykırılık veya uyumsuzluk bulunan kararlarla belirlenen konu hakkında karar vermesi gerekmektedir. Şüphesiz İçtihatları Birleştirme Kurulu aykırı kararlarda belirlenen görüşlerden birini kabul etme durumunda değildir. Örneğin bu olayda, İçtihatları Birleştirme Kurulu, bölge idare mahkemesi merkezi dışındaki vergi mahkemelerinin çalışmaya ara verme döneminde, aralarında aykırılık bulunan kararlarda olduğu gibi, ellerinde mevcut davaların esası hakkında karar verebileceği ya da veremeyeceği sonucuna varabileceği gibi, belli bazı davaların esası hakkında karar verebileceğini, bazılarında da veremeyeceğini içtihat edebilecektir. Ancak önündeki konu ile ilgisi ve yakınlığı olsa da, kararlar arasında aykırılık saptanmamış olan bir konuyu inceleyip sonuca varması ve bu sonucu kararlaştırması mümkün değildir. Aksi halde karar, bir içtihadı birleştirme kararı olmaz; belki bir düzenleme olur. İçtihatları Birleştirme Kurulunun böyle bir görevi yoktur.

Karar metninin incelenmesinde de görüldüğü gibi, aralarında aykırılık ve uyumsuzluk bulunan, dolayısıyla içtihatların birleştirilmesine esas olan konu, bölge idare mahkemesi merkezi dışında tek kurul halinde çalışan vergi mahkemelerinin çalışmaya ara verme döneminde "davaların esası" hakkında karar verip veremeyecekleri hakkındadır. Bu mahkemelerin çalışmaya ara verme döneminde, davanın esasını ilgilendirmeyen, davayı sonuçlandırmayan ya da hakimın davadan el çekmesi sonucunu doğurmayan, "yürütmenin durdurulması" ve "delillerin tesbiti" gibi işlerde, hatta 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 62 nci maddesinde çalışmaya ara verme süresi içinde nöbetçi mahkemelerce de görülməsi istenen "Kanunen belli süre içinde karara bağlanması gereken işler" hakkında bir içtihat aykırılığı ve uyumsuzluğu söz konusu değildir. Buna rağmen ve konu hakkında bir tartışma açılmadan, oylamanın bu yolda yapılmasının teklifi üzerine oylanarak, konunun söz konusu mahkemelerin "çalışmaya ara verme süresinde hiç bir karar veremeyecekleri" yolunda sonuçlandırılmasında ve bu hususun kararın sonuç bölümünde, "bu süre içinde çalışmaya ara vermeleri ve ellerinde mevcut hiçbir işe bakmamaları gerekmektedir." biçiminde ifadesinde isabet bulunmamaktadır.

2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde, bu mahkemelerin bölgelerin coğrafi durumları ve iş hacmi gözönünde tutularak, Adalet Bakanlığınca kurulacağı ve "yargı çevreleri"nin tesbit olunacağı belirtilmiştir. 21/3/1982 günlü ve 17640 sayılı Resmî Gazete'de Adalet Bakanlığının "İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargı Çevrelerinin Belirlenmesine İlişkin İlân"ı yayınlanmıştır. Bu ilânda idare mahkemeleri kurulan iller ve yargı çevreleri, 4/2/1982 günlü ve 17595 sayılı Resmî Gazete'de ilân edilen Bölge İdare Mahkemelerindeki gibi belirlenirken, bölge idare mahkemesi merkezi dışında 11 ilde daha vergi mahkemesi kurulmuş ve bunların yargı çevreleri idare mahkemelerinden farklı olarak düzenlenmiştir. Örneğin Denizli ili, Aydın İdare Mahkemesinin yargı çevresine dahil olduğu halde, Aydın Vergi Mahkemesinin yargı çevresi dışında bırakılmış, Denizli'de ayrıca kurulan vergi mahkemesinin yargı çevresine dahil edilmiştir. İlânda ayrıca vergi mahkemelerinin, bünyesinde kurulduğu iller ile yargı çevrelerine dahil edilmiş bulunan illerin idari sınırları içerisinde doğacak vergi ihtilaflarına bakacakları belirtilmiştir. Bu kural, esasen 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 37 nci maddesinde, uyumsuzluk konusu vergi, resim, harç ve ben-

zeri mali yükümleri tarh ve tahakkuk ettiren, zam ve cezaları kesen, ödeme emrini düzenleyen, dava konusu işlemi yapan dairenin bulunduğu yerdeki “vergi mahkemesi”nin yetkili mahkeme olduğu ifade edilmek suretiyle yer almıştır. Bu açık yetki kuralı, kanunda öngörülmüş istisnalar dışında, örnekteki Denizli Vergi Mahkemesinin yetkisi dahilindeki bir davanın Aydın ya da başka bir vergi mahkemesinde incelenmesine ve herhangi bir karar verilmesine olanak tanımamaktadır. Kanunda, çalışmaya ara verme döneminde, mahkemelerin yetki alanının değişebileceği anlamına gelen açık veya zımni bir hüküm yer almamıştır. Buna rağmen, çalışmaya ara verme döneminde yürütmenin durdurulmasına, delillerin tesbitine ilişkin ya da kanunun belli süre içinde karara bağlanması gerekse de Bölge İdare Mahkemesi merkezindeki nöbetçi mahkemenin, merkez dışındaki mahkemelerin yetkisindeki bir işe bakması, 2577 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinin birinci fıkrasının a bendi uyarınca bozma sebebi teşkil edecektir. Çalışmaya ara verme döneminde ilgililerin hangi mahkemeye başvuracakları, bölge idare mahkemesi merkezi dışındaki mahkemelerdeki dosyaların ve peşin alınması gereken dava giderlerinin nöbetçi mahkemeye nasıl intikal ettirileceği, nöbetçi mahkemece verilen kararların taraflara tebliğinin hangi mahkeme tarafından yapılacağı, herhangi bir düzenleme olmadığından çözümsüz kalan konular olmaktadır. Nöbetçi mahkemece el konması olanaksız görülen bu işlerde çalışmaya ara verme döneminde, yetkili mahkemelerin de “hiç bir işe bakmamaları” kabul edildiğine göre, yetkili mahkemenin yargı çevresindeki ilgililerin bu dönemde hiçbir talebi incelenemeyecek demektir. Kanunun bu amaçla düzenlendiği kabul edilemeyeceği gibi, kararda önlenmeye çalışıldığı ifade edilen, yargı çevrelerine göre birbirine “zıt uygulamaların ortaya çıkması” ve “kişilerin yargı hizmetlerinden yararlanmalarında eşitsizlik” doğması da engellenmemiş olacaktır.

Mahkemelerde çalışmaya ara verme döneminde de görülmesi gereken bazı işlerin bulunması, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 61 inci maddesinin birinci fıkrası hükmünün, mutlak bir iş görme yasağı olarak anlaşılmasına imkân vermemektedir. Yargı hizmetinin devamlılığı, her yıl kesintisiz bir buçuk ay süreyle mahkeme kapılarının vatandaşa kapatılmasına, bu süre içinde ülkenin bazı bölümlerinde de olsa, mahkemelerin hiç bir işe bakamayacaklarının kabulüne engeldir. Bölge idare mahkemesi dışında tek kurul halinde çalışan vergi mahkemelerinin, çalışmaya ara verme döneminde göreve devam zorunluğu, bu mahkemelerin başkan ve üyelerinin çalışmaya ara vermeden yararlanmalarını olanaksız kılmaktadır. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 6/6/1983 günlü ve 8 sayılı ilke kararında benimsenen kura bu zorunluğa dayanmaktadır. 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 55 inci maddesiyle, çalışmaya ara vermeden yararlanmanın koşul ve yöntemlerinin Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca tesbit edileceği kabul edildiğinden, Kurulun bu konuda yetkisi bulunmadığının söylemek mümkün değildir. 55 inci maddenin kanundaki yerine bakılarak, sadece hakimlerin izin hakkını düzenlediğini söylemek, maddenin açık hükmüne aykırı bir yorum olur. Kurul böyle bir görev verilemeyeceği görüşü, kanun hükmünün değiştirilmesinin gerekçesini teşkil edebilirse de, ilke kararında yer alan kuralın tanınmadığı anlamına gelecek bir sonuca varılmasını gerektiremez.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 6/6/1983 günlü ve 8 sayılı ilke kararında, “Bölge merkezi dışında tek kurul halinde çalışan idare ve vergi mahkemeleri başkan ve üyeleri yıllık ara vermeden yararlanamazlar” denilmiştir. Bu hüküm uyarınca göreve devam edeceği anlaşılan mahkemelerin, çalışmaya ara verme döneminde yapabilecekleri ya da yapamayacakları işler ilke kararında belirtilmemiştir. Kurulun görevi dışında olan bu hususun, Kanun hükümlerine göre, yargı yerlerince takdir ve tesbiti gerekmektedir. Esasen kararlar arasındaki aykırılık, bu noktada ortaya çıkmış ve içtihatların birleştirilmesi istemine konu olmuştur. Yukarıda

açıklanan nedenlerle çalışmaya ara verme döneminde görevde kalacakları anlaşılan bu mahkemelerin bu süre içinde "ellerinde mevcut hiç bir işe bakmamaları" gerektiğinin kabulünde isabet yoktur. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 61 inci maddesinin ikinci fıkrasında, çalışmaya ara verme süresi içinde, "her bölge idare mahkemesi merkezinde" bir nöbetçi mahkeme kurulacağı ifade edildiğine göre, merkez dışındaki illerde kurulup, merkezdekinden ayrı yargı çevresine sahip vergi mahkemelerini bu dönem için "nöbetçi mahkeme" olarak nitelendirmek ve bu dönemde sadece 62 nci maddede nöbetçi mahkemeler için öngörülen hususlarda görevli saymak da mümkün değildir. Çalışmaya ara verme döneminde göreve devam eden bu mahkemelerin, 62 nci maddede belirtilen hususlarla birlikte, ellerinde mevcut davaların esasını inceleyerek karara bağlamalarına kanuni bir engel bulunmamaktadır.

Üzerinde önemle durulması gereken bir konu da, bölge idare mahkemesi merkezi dışındaki vergi mahkemelerinin, çalışmaya ara verme döneminde görmekte oldukları davaların esası hakkında karar vermiş olmalarının bozma sebebi sayılıp sayılmayacağı hususudur. Mahkeme kararının çalışmaya ara verme döneminde tesis edilmiş olmasının, tarafın hukukunu etkileyen bir yönü yoktur. Tarafların hukukunu kararın sonucuna etkili usule ve Kanuna aykırılıklar ilgilendirir. Mahkemelerin hangi tarihler arasında çalışmaya ara vereceklerini tayin eden 2577 sayılı Kanunun 61 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü, mahkemelerce hukuki gerçeğin saptanmasında, kararın oluşmasında etkili bir usul hükmü olarak nitelendirilemez. Maddede mahkemelerin bu dönemde karar vermelerini yasaklayan bir hüküm yer almadığından, bu kararları hukuka aykırı görmek de mümkün değildir. Bölge İdare Mahkemesi merkezi dışında tek kurul halinde çalışan vergi mahkemelerinin, mücerret çalışmaya ara verme döneminde karar vermiş olmaları, 2577 sayılı Kanunun 49 uncu maddesinde sayılan sebeplerden hiçbirine uymadığından, kararın bozulmasını gerektirmez. Böyle bir bozma kararı üzerine, mahkemenin tamamlayacağı bir usul işleminden ya da esasa ilişkin araştıracağı bir konunun varlığından söz edilemeyeceğinden, mahkemenin yapacağı iş, sadece kararının tarihini değiştirerek taraflara yeniden tebliğinden ibaret olacaktır. Ayrıca bu tür kararların temyiz istemlerinin hiçbirinde mahkemelerin bu dönemde karar veremeyecekleri konusunda bir bozma nedeni ileri sürülmemiş, Danıştay bunu re'sen bir bozma nedeni saymıştır. Temyiz isteminde bulunanın usule ve esasa ilişkin iddiaları hiç incelenmeden verilen böyle bir bozma kararı üzerine verilecek yeni kararı eskisinden farklı olmayacağından tarafın aynı sebeplerle, belli süreler içinde ve yeniden harç ve masraf ödeyerek temyiz isteminde bulunması gerekecektir. Davanın taraflarının kendilerini hiç ilgilendirmeyen bir konuda verilen karar nedeniyle, yeni külfetlere katlanmalarını ve ödemede bulunmalarını gerektiren bu sonucu hukuka uygun görmek mümkün değildir.

Bölge idare mahkemesi merkezi dışında tek kurul halinde çalışan vergi mahkemelerinin, çalışmaya ara verme döneminde, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 62 inci maddesinde belirtilen işlerle birlikte, ellerinde mevcut davaların esası hakkında karar veremelerine bir engel yoktur. Bu dönemde davanın esası hakkında karar verilmiş olması bozma nedeni değildir. İdare ve vergi mahkemelerinin çalışma ve yargılama usullerinin özelliği karşısında, bu sonuç kanuna ve onun amacına aykırı olmadığı gibi, Anayasanın 141 inci maddesinde "Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması yargının görevidir." biçiminde ifade edilen ilkeye de uygun düşmektedir.

Bu nedenlerle İçtihadın, Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun 2/5/1986 günlü ve E: 1986-4, K: 1986-7 sayılı kararı yönünde birleştirilmesi gerektiği görüşüyle karara karşıyım.